

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTVirkeligheten er et sted
som ikke finnes

HAUK

DAGENS SUKK

Uten en målrettet produksjonsstrategi vil Norge bli en bananrepublikk.

Veien til velferd

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG
MYNT

Norge skal omstilles. Derom hersker visst ingen tvil, på papiret. I praksis skjer det skuffende lite. Vi er nå i den situasjon at investeringene i ny riksvei alene for 2016, på 25 milliarder kroner (bompenger + budsjett) er større enn de samlede industri-investeringer på om lag 22 milliarder. Industri-investeringer i faste 2008-kroner har ligget på om lag 20 milliarder de siste ti årene, med unntak av noen år før finanskrisen da det nærmet seg 30 milliarder. Med andre ord er det intet skift i retning av større fokus på fastlandsindustrien og hva vi skal leve av etter oljen.

Det «grønne skiftet» er utsatt, samferdsel og jernbanebygging over lange strekninger er fortsatt basert på pendling og helgekøer til hytta, mens produksjonens behov stadig kommer i bakgrunnen. Det er heller ingen overordnet diskusjon av hvordan framtidens teknologi kan endre vårt syn på samferdsel, energiproduksjon og energiens infrastruktur. Endringer i desentralisert kraftproduksjon med vind og sol, koblet sammen med for eksempel varmepumper og effektiv energilagring, skaper nå på kort tid et nytt energibilde.

Produksjon og industri er den langsiktige – og krevende – veien til velstand. Manglende industrisatsing forsinket omstilling og gjør framtidig velferd usikker. En satsing på industri i rett tid vil gi ringvirkninger i form av investeringer og kompetanse i hele samfunnet. Dessuten er industriell vareproduksjon grunnlag for eksport, som igjen gir nødvendig inntekt for å betale importen. Fastlands-Norge har i dag 180 milliarder i handelsunderskudd – og det er økende. Av vår samlede eksport på 360 milliarder står prosessindustrien for halvparten. Men det er ikke på langt nær nok for å opprettholde dagens levestandard uten oljeeksport. Med riktige investeringer og tilrettelagt politikk kan dette øke vesentlig. I EU utgjør industrien 15 prosent av BNP, Sverige er på samme nivå, mens Norge ligger på ni prosent.

Treforedling er en sektor som peker seg ut. For ti år siden importerte Norge om lag to millioner kubikkmeter tømmer. Nå eksporteres fire millioner kubikk av en avvikning på ti millioner. Vi er i ferd med å bli en bananrepublikk som selger råvarer uten å utvikle egen industri. Riktignok er det mange gode initiativ innen treforedling, på alt fra biokull og drivstoff til avanserte bioraf-

OMSTILLING I PRAKSIS: Vestlandsindustrien må omstilles, skriver Chr. Anton Smedshaug. Her fra Omastrand i Hardanger, der landets første elektriske bilferge ble ferdigstilt i fjor.

FOTO: EIVIND SENNESET

finerier, men få avgjørelser er tatt.

Det trengs en nasjonal produksjonsstrategi som inkluderer bedre kapitalvirkemidler, smart infrastruktur og framtidens energi- og klimastrategi. Begrunnelsen er ytterligere styrket ved at teknologisk endring nå gir mulighet for å ta tilbake mye av industrien som forsvant til Østen de siste 20 år.

Er det noe de siste par år med oljeprisfall og råvareoverskudd har vist oss, er det at teknologisk endring aldri skal undervurderes. Kun land som greier å ta en

«En industrisatsing i rett tid vil gi ringvirkninger i hele samfunnet»

omstillingsdyktig industri videre, vil opprettholde velferd over tid. I dagens situasjon betyr det å ta inn over seg de energi-, automatiserings- og digitalrevolusjoner vi er midt opp i. Norge trenger en fundamental diskusjon om hvilke investeringer som er framtidensrettet.

Trenger vi å legge asfalt som før, eller kan selvkjørende biler utnytte bedre de allerede store investeringer vi har gjort? Er toget fortsatt aktuelt på lange strekninger når selvkjørende biler kjører nær gratis og forurensningsfritt på nybygd motorvei? Er ikke bilen da blitt tog?

Hvorfor har vi ikke en smartere strategi for å bruke havet? Er ferjefritt Vestland historisk sløsing med kapital?

En slik diskusjon vil sannsynligvis ende opp med at Norge etter to tiår med kollektivt veitraume finner ut at det på tide å dirigere kapitalen i andre retninger – mot digital infrastruktur og nødvendig industriell revitalisering. Ikke minst kan en større bruk av sjøen kobles mot industriell omstilling på Vestlandet i retning av forurensningsfrie ferjer, fiskebåter og større skip. Sjøveien er gratis, knytter Norge sammen og mesteparten av folket og nesten all industri er plassert der.

Svaret på fallet i norske oljeinvesteringer er ikke å åpne for boring i Lofoten-Vesteralen, men å kanalisere kapitalen fra fortidens infrastruktur til framtidens industri og transportløsninger. Vi kan ikke fortsette å bygge veier for industri vi ikke har, for at folk skal fortsette å kjøre på hytter de ikke har råd til.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse
christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen, Rune Skarstein, Camilla Øvald og Chr. Anton Smedhaug skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Arbeidsdeling

Manglerudhjemmet sykehjem i Oslo har oppnådd positiv oppmerksomhet, og bildetekster i Aftenpostens reportasje forklarer hvorfor:

På Manglerudhjemmet samler gutta seg gjerne på hjemmets egen fotballpub og snakker om gamle dager og gamle eventyr.

Damene synger mens de er med på å tilberede dagens middag.

Det er nok dette som kalles komplementære ferdigheter.

Forbilde

Protest

Protestfestfestivalen i Kristiansand nærmer seg, og bilaget forteller om et forbitret opprop mot manglende statlig støtte.

Oh, the irony, som det heter nå.

Tenke positivt

1 av 10 mener at fotballlandslags-sjef **Per Mathias Høgmo**

gjør en god jobb, melder VG.

Relativt mange, som Høgmo selv ville ha sagt.

Pop nok

Lang vei I

Naf kommer med en klar anbefaling til alle foreldre, melder Nettavisen:

Følg barna til skolen i to år.

Det begynner å bli lange skoleveier her til lands.

Lang vei II

Bilaget meldte i går at det vil ta **40 timer å kjøre fylket fra ende til ende** dersom Nord-Norge samles til ett fylke.

Ifølge Google Maps tar det **23 timer å kjøre fra Kirkenes til Nord-Trøndelag, mens en 40 timers biltur tar deg helt til Stavanger.**

Da har vel regionsreformen gått for langt.

Gode navn

Forherdet leser fra Tofte på Hurum har oversendt en liste over lokale tannleger de siste tiårene:

Tunge, Grøslund, Mørk, Fæste og Galåsen.

teppet@klassekampen.no